

Orthoptera Neerlandica

door

C. WILLEMSE.

Aanvullingen en Verbeteringen II.¹⁾

Op bladz. 4, regel 8 v. o. staat: *Tiddo-Polmer*; lees *Tiddo-Folmer*.

»	»	12,	»	15 v. b.	»	<i>Brisont</i> ; lees <i>Brisout</i> .
»	»	12,	»	6 v. o.	»	<i>Leptophys</i> ; lees <i>Leptophyes</i> .
»	»	22,	»	4 »	»	1828; lees 1829.
»	»	29,	»	3 v. b.	»	<i>Fauna</i> ; lees <i>Faunae</i> .
»	»	35,	»	16 »	»	<i>Stepheus</i> ; lees <i>Stephens</i> .
»	»	37,	»	1 »	»	<i>Ameisengrillen</i> ; lees <i>Ameisengrille</i> .

» » 39 bij te voegen:

392. **J. D. Alfken.** Erster Beitrag zur Kenntnis der Nordsee-Insel Juist.

Abh. d. naturw. Ver. zu Bremen. Bd. 1893, p. 106—107.

393. **H. Beuthin.** Beiträge zur Fauna der Niederelbe VIII. Zweiter Beitrag zur Kenntnis über Orthoptera der Umgebung von Hamburg.

Verh. Ver. Naturw. Unterhaltg. zu Hamburg. Bd. 2, 1875, p. 219—221.

394. **Fr. Borchherding.** Die Tierwelt der nordostdeutschen Tiefebene.

Die freie Hansestadt Bremen und ihre Umgebungen. Bremen, 1890, p. 246—247.

¹⁾ Voor de Aanvullingen en Verbeteringen I zie „Tijdschrift voor Entomologie” Dl. LX, 1917, p. 167.

395. **H. Brockhausen.** Die Flora und Fauna des Uffelner Moores. Ein Beitrag zur Tier- und Pflanzengeographie Westfalens.
29 Jahresber. Westfäl. Prov. Ver. Wiss. u. Kunst. 1900, p. 41.
396. **H. Brockmüller.** Wanderheuschrecke in Mecklenburg.
Arch. Ver. Freunde Naturg. in Mecklenburg. 30, 1876, p. 266.
397. **R. Ebner.** Zur Kenntnis der Orthopterenfauna von Deutschland.
Arch. f. Naturgesch. Bd. 79. Abt. A, Heft 7, p. 84—87.
398. » Die sog. „japanischen“ Heuschrecken unserer Gewächshäuser.
Ctrbl. f. Bakt. Paras. u. Infektionskrankh. Abt. II, Bd. 45, p. 587—594.
399. **B. Farwick.** Westfälische Orthopteren.
Jahresber. Westf. Prov. Ver. Wiss. u. Kunst. VI, 1878, p. 15.
400. **A. Godron.** Zoologie de la Lorraine ou Catalogue des Animaux sauvages observ. jusqu' ici dans cette ancienne province.
Mém. de l'Acad. de Stanislaus. Nancy. 1862.
401. **W. Harold.** Zum Vorkommen von *Psophus stridulus*.
Zeitschr. f. wiss. Ins. biol. XII. 1916, p. 318—319.
402. **W. Hess.** Beitrag zu einer Fauna von Spiekerooge.
Abh. Naturw. Ver. Bremen. Bd. VII, 1881, p. 133—138.
403. **F. Katter.** Älteste Nachrichten vom Auftreten der Heuschrecken in Deutschland.
Entom. Nachrichten III. 1877. p. 142—143.
404. **A. Knörzer.** Mediterrane Tierformen innerhalb der deutschen Grenzen.
Entomol. Zeitschrift. Stuttgart, Jhr. 23. 1909, p. 107.
405. » Deutschlands wärmste Gegenden und ihre Insektenfauna.
Mitt. Naturw. Ges. Colmar. N. F. Bd. II, 1912, p. 1—24.
406. **K. Kräpelin.** Über die durch Schiffsverkehr in Hamburg eingeschleppten Tiere.
Jahrb. d. Hamb. wissenschaft. Anst., XVIII, 2, Beiheft. 1900.

407. **K. Kräpelin.** Die Fauna der Umgebung von Hamburg.
Hamburg in naturw. und mediz.
Beziehung. Hamburg, 1901.
408. **W. Leonhardt.** Zwei für Deutschland seltene Orthopteren
aus dem Mainzer Becken.
Ent. Ztschr. Frankf. a/M. Bd. 26, 1912.
p. 99.
409. Die Orthopteren von Frankfurt a. M. und
einzelner Gebiete der weiteren Umgebung.
Ber. üb. d. Versamml. d. Botan. u.
Zool. Ver. f. Rheinl.-Westf. Jhr. 1913,
p. 120—146.
410. **F. Ludwig.** Einschleppung der ostasiat. Heuschrecke
in unsere Warenhäuser.
Die Natur. 47. 1898, p. 598.
411. *Diestrammena unicolor* BR.
Ill. Ztschr. f. Entom. Bd. XIV, 1909,
p. 138.
412. » Zwei neue Pflanzenschädlinge unserer Ge-
wächshäuser und Gärten.
Ztsch. f. Pflanzenkrankh. XIII, 1903,
p. 210—211.
413. » Sind *Barbitistes constrictus* und *Diestram-
mena unicolor* schädliche oder nützliche
Insecten?
Ctrbl. f. Bakter. Abt. III, Bd. 26, 1910,
p. 442—443.
414. **D. Pierrat.** *Barbitistes pyrenaea* RAMB.
Entom. Nachrichten. I, 1875. p. 197.
415. **S. A. Poppe.** Beiträge zur Fauna von Spiekerooge.
Abh. Naturw. Ver. Bremen, Bd. 12, 1893,
p. 63.
416. **F. Rudow.** Bemerkungen über die sogenannte Wan-
derheuschrecke.
Entom. Nachr. II, 1876, p. 29—30.
417. **C. Schirmer.** Beitrag zur Kenntnis einheimischer Ortho-
pteren.
Arch. f. Naturgesch. 1911.
418. **Schmidt.** Beitrag zur Fauna der Vogesen.
Entom. Ztschr. Frankfurt a/M. Bd. 25,
1911.
419. **O. Schneider.** Die Tierwelt der Nordsee-Insel Borkum.
Abh. Naturw. Ver. Bremen, Bd. 19, 1900,
p. 132.

420. **Geyr. v. Schweppenburg.** *Epphippiger* am Mittelrhein.
Zoolog. Beobacht. Bd. 48, 1907, p. 153.
421. **Steinvöth.** Wanderheuschrecken in Lüneburg.
Jahresb. naturw. Ver. Lüneburg, VII,
1878, p. 112—115.
422. **F. Stollwerk.** Importierte americanische Insekten.
Verhandl. nat. Ver. Preuss. Rheinl.
u. Westf. 40, p. 434—435.
423. **C. Struck.** Zur Naturgeschichte des *Gryllus gryllotalpa*.
Arch. Ver. Fr. Naturg. VI, 1852, p. 127—
131.
424. » *Oedipoda migratoria*. Wanderheuschrecke
in Mecklenburg.
Arch. d. Ver. Fr. Naturg. in Mecklen-
burg. XXX, 1876, p. 264—266.
425. **V. Torka.** *Stenobothrus nigro-maculatus* H SCHL.
Entom. Ztschr. Frankf. a/M. Bd. 26, 1912,
p. 108.
426. **Fr. Westhoff.** Über die Wanderheuschrecke und ihr
Vorkommen in Westfalen.
Jahresber. Westfäl. Prov. Ver. Wiss.
u. Kunst. V, 1876—77, p. 65—70.
427. » Münsterländische Blattiden.
Ibid. XV, 1887, p. 13—14.
428. **M. Wolff.** Ist *Diestrammena marmorata* ein Schädling?
Ctrbl. f. Bakt. Abt. II, Bd. 45, 1916,
p. 258—263.
429. **Fr. Zacher.** Die Nordgrenze des Verbreitungsgebietes
der Mantodea in Europa.
Zeitschr. f. wiss. Ins. biol. Bd. V,
1909, p. 134—135.
430. » Die Verbreitung der deutschen Gerad-
flügler, ihre Beziehungen zu den Pflanzen-
gesellschaften und ihre Abänderungen in
Form und Farbe.
Entom. Zeitschr. Frankf. a/M. Bd. 29,
1915.
431. » Kleine Beiträge zur Kenntnis der deutschen
Geradflügler.
Entom. Jahrbuch Krancher. f. 1917,
p. 171—177.
432. » Die Geradflügler Deutschlands und ihre
Verbreitung.
Jena. G. FISCHER, 1917.

Op bladz. 41, regel 12 v. o. De *V. dividens* wordt ook *V. analis* genoemd.

» » 42, regel 20 v. b. Het eerste tarslid wordt ook *metatarsus* genoemd. Het eerste tergiet is meestal klein en vergroeid met het metanotum.

» » 46. **Phyllodromia germanica** L. De oudere schrijvers (CHARPENTIER, TASCHENBERG, RUDOW) geven allen aan, dat deze soort in de vrije natuur, in bosschen, onder struiken en gewas, ook voorkomt. De latere schrijvers vermelden deze vindplaatsen niet meer.

Prov. Limburg: Eygelshoven.

» » 48. **Stylopyga orientalis** L.

Prov. Limburg: Eygelshoven, Mei 1918. Ik vond deze dieren onder een hoop afval, op een 20 Meter afstand van bewoonde huizen gelegen.

» » 50. **Periplaneta americana** L. Amsterdam (in N. A. M. IV 1918, MC. GILL.). Deze soort met *Leucophoca Surinamensis* verdringt in N. A. M. geheel en al *Phyllodromia germanica*, zoodat deze daar haast uitgeroeid is.

» » 50. **Periplaneta australasiae** FABR.

Prov. Noord-Holland: Amsterdam, I, 1918, 1 ♀ uit een Orchideenkas. (MC. GILL.).

» » 52. **Ectobia lapponica** L. Beschrijving der larve.

De kop is zwart of roodbruin. Thorax zwart, behalve de achterranden van promeso- en metanotum, die breed geel gezoomd zijn. Thorax van onderen geelbruin. Soms is de thorax van boven roodbruin, maar deze roodbruine vlek is steeds scherp begrensd. Pooten geel, met bruinzwarte vlekken aan den top der dij, scheen en tarsen.

Het achterlijf zwart, de zij- en achterranden der segmenten smal geel gezoomd.

» » 52, regel 9 v. o.:

Prov. Gelderland: Barneveld, Lunteren, Laag-Soeren, Nunspeet, Otterloo.

Op bladz. 53, regel 6 v. o.:

Prov. Noord-Holland: Huizen.

» » 54, regel 5 v. b.:

Prov. Noord-Holland: Bussum,
Huizen (ook larve).

» 55. **Ectobia livida** FABR. Beschrijving der larve.

De kop is roodbruin. Thorax van onderen en van boven geelrood, soms met een donkere vlek aan den achterrand van pro-meso- en metanotum. Pooten geelrood. Het achterlijf is van boven en van onderen zwart, de zij- en achterranden der segmenten smal geel gezoomd, hier en daar vleksgewijze.

» » 56, regel 1 v. b.:

Prov. Gelderland: Lunteren, Apeldoorn, Otterloo.

Prov. Utrecht: Baarn.

Prov. Noord-Holland: Bussum,
Hilversum, Huizen.

Prov. Limburg: Steyl den Hamert,
♀ VH, 1918 (Mc. GILL.).

» » 56. **Ectobia Panzeri** STEPH. Beschrijving der larve.

De thorax van boven lichtgeel, de schijf van pro-meso- en metanotum min of meer uitgebreid zwart bestippeld (gewoonlijk in de mediaanlijn het minst), de achterrand van het metanotum steeds zonder zwarte stippen.

De achterlijfsegmenten zijn zwart, met smal geel gezoomde zij- en achterrand en hier en daar eenige kleinere gele vlekjes. Gewoonlijk bevindt zich een grootere gele vlek in de mediaanlijn van den achterrand.

» » 58, regel 4 v. b.:

Prov. Gelderland: Otterloo, Barneveld.

» » 58, regel 8 v. b.:

Prov. Noord-Holland: Bussum.

» » 59, regel 10 v. o. *Aphlebia punctata*. Over de

verspreiding van deze soort is weinig bekend. Ze schijnt zeer zeldzaam voor te komen. Uit

Duitschland is ze alleen bekend uit Saksen en Beieren.

Op bladz. 66, regel 6 v. b. Een aan *Stenobothrus* en *Gomphocerus* verwant genus is *Stauronotus* FISCHER. Het onderscheidt zich doordat de zijkielen van het halsschild alleen maar op het achterste gedeelte zijn ontwikkeld en door de breede voorhoofdgroefjes. Van dit genus werd de soort *Stauronotus albicornis* EVERSM. te Stettin gevonden. (J. AZAM. Notes orthoptérologiques. Bull. Soc. ent. de France 1913, p. 218). Deze soort komt oorspronkelijk alleen voor in Rusland en Siberië.

» 69, regel 11 v. o. **Tettix subulatus** L. Een ♂ Nauerna V, 1907 (Prov. Noord-Holland). Het uitsteeksel van het halsschild reikt tot aan de knie der achterdij. De achtervleugel zoo lang als het halsschild-uitsteeksel. Deze vorm staat tusschen de lang- en kortvleugelige vorm in en zou **forma intermedia** genoemd kunnen worden.

» » 70, regel 12 v. b.: Prov. Limburg: Welten.
» 76. **Tettix Kraussi** SAULCY.

Prov. Noord-Brabant: Ginneken V, 1910 ♀, Asten VIII, 1909 ♀.

Tettix Kiefferi SAULCY.? 2 ♀♀, Kerkrade VIII, 1917. Een zeer twijfelachtige soort.

» » 84, regel 8 v. o. staat des, lees van den.

» » 89. **Stenobothrus stigmaticus**. Prov. Limburg: Kunrade 3 ♂♂, 1 ♀, 19 VIII 1917. (WILLEMSE).
Prov. Gelderland: Otterloo (Veluwe), 1 ♀, VIII 1918 (MAC GILL.).

Stenobothrus lineatus. Door ZACKER (431) werd een *ab. c. obscurus* beschreven. Bij deze kleuraberratie ontbreekt de groene kleur en is deze vervangen door bruin. De dijen zijn geelbruin en aan den top, evenals de schenen, helrood gekleurd.

Prov. Limburg: Kunrade 3 ♂♂, 5 ♀♀,

19 VIII 1917, 2 ♂♂, 2 ♀♀, 19 VIII 1918 (WILLEMSE).

Prov. Gelderland: Otterloo (Veluwe), 1 ♂, VII 1918 (MAC GILL.).

Op bladz. 90. Noot 1. **Stenobrothrus nigromaculatus** HERR. SCH. faun. nov. spec. Van deze soort werd 1 ♀ gevangen te Otterloo (Veluwe), VII 1918 (MC GILL.). Deze zeer interessante vondst, mede in verband van het op de Veluwe voorkomen van *Stenob. stigmaticus*, *lineatus*, *Gampsocl. glabra*, *Ephip. vitium* en *Thamnotrison cinereus*, doet de vraag rijzen of de Veluwe misschien een xerothermisch landschap is. Uit deze gegevens alleen mag de conclusie nog niet getrokken worden, omdat de overige deelen van ons land, b.v. de streek om Mook, de uitgestrekte Brabantsche heide, de Peel e. a. nog te weinig doorzocht zijn. Het is te hopen, dat ook deze streken eens grondig doorzocht worden. Wellicht dat ze ons nog menige verrassing zullen brengen.

» 92. **Stenobothrus parallelus**. De voorvleugel reikt bij het ♂ dikwijls tot slechts even voorbij het midden van het achterlijf. Het voorhoofd-groefje is soms onduidelijk of alleen door een rij stippen aangeduid.

Prov. Limburg: Zuid-Limburg algemeen.

» 93. **Stenobothrus longicornis**. De *V. analis* (= *dividens*) is bij *St. parallelus* dikwijls vergroeid met de *V. axil*. In mijn collectie bevinden zich 2 ♂♂, waaabij aan den eenen vleugel de *V. axil* vergroeid is en aan den anderen niet.

» 99, regel 17 v. b.; Prov. Limburg: Eygels-hoven, algemeen.

» 100. **Stenobothrus pullus**. De langvleugelige vorm heet *var. zwankeli* ZACHER (432, p. 132).

» 115. **Oedipoda coerulescens**. Bij de *ab. c. rufa* Ivanow is het blauw van den achtervleugel vervangen door intensief rood. Ik herinner mij

eens roodgeveugelde sprinkhanen gekregen te hebben uit Bergen N.-H., tegelijk met een collectie *O. coerulescens*. De exemplaren zijn echter zoek geraakt, zoodat ik niet met zekerheid kan beslissen of we hier met deze aberratie te doen hadden.

ab. c. rufa **lv. f. n. ab.** 1 ♀ 24 VII 12, Bloemen-
daal (WILLEMSE).

Op bladz. 121. De tabel tusschen de nummers 3 en 5 aldus te veranderen :

3. Voor- en achtervleugel langer dan het achterlijf. De voorcoxa van een doorn voorzien 4^a
Voor- en achtervleugel afgekort en achtervleugel meestal ontbrekend. De voorcoxa zonder doorn 4^b

4a. Het gehoororgaan is open.

. *Phaenocrotopera* SERVILLE.

Het gehoororgaan spleetvormig gesloten.

. *Tylopsis* FIEBER.

De eenige Europeesche soort (*T. thymifolia* PETAGNA (*lilifolia* FABR.) zou volgens PIERRAT (250) in den Elzas bij Hardtwald gevonden zijn.

- 4b. Cerci bij het ♂ recht, alleen aan den top haakvormig omgebogen. De ovipositor aan het uiteinde slechts fijn gezaagd. Sprieten ongeveer viermaal zoolang als het lichaam.

. **Leptophyes** FIEBER.

Cerci bij het ♂ gelijkmatig of S-vormig gekromd. De ovipositor aan het uiteinde grof gezaagd. Sprieten hoogstens 3 maal zoo lang als het lichaam 4^c

- 4c. De schedel minstens 2 maal zoo breed als het eerste sprietlid. Sprieten iets korter dan het lichaam.

. *Orphanina* FISCHER.

Van dit genus werd de soort *O. denticauda* CHARPENTIER gevonden in den Elzas

(Hoheneck, Rheinkopf, Hahneburn, Rothenbacherkopf, Batteriekopf, boven 1200 Meter) en in de Vogezen op alpenweiden.

De schedel even breed als of smaller dan het eerste sprietlid. Sprieten veel langer dan het lichaam 4^d

4d. Cerci bij het ♂ S-vormig gekromd, zich kruisend onder de subgenitaalplaat. De bovenrand der ovipositor gebogen. de onderrand recht, in het laatste $\frac{1}{4}$ gedeelte echter opgebogen.

. . . *Barbitistis* CHARPENTIER.

Cerci bij het ♂ gelijkmatig gebogen. De onderrand der ovipositor gelijkmatig gebogen *Isophya* BRUNNER.

Van dit genus werd de soort *I. pyrenaea* SERVILLE gevonden in de Elzas en Vogezen. (HOULBERT. Bull. de la Soc. entom. d. France 1901, p. 27).

Op bladz. 124. *Diestrammena marmorata*. De soort is in Duitschland reeds langeren tijd bekend en komt op vele plaatsen voor) o. a. Berlijn, Dortmund, Hamburg (een exemplaar in het Museum van Nat. Hist. gedateerd van 23 IV 1895) en anderen. Ook werd ze aangetroffen te Parijs, Rijssel, Brussel en in Engeland (Londen, Ipswich).

» » 127, regel 16 v. b.

Prov. Gelderland: Otterloo.

» » 127, regel 22 v. b.

Prov. Limburg: Eygelshoven.

» » 130, regel 2 v. b.

Prov. Noord-Holland: Crailloo.

» » 131, regel 17 v. b.

Prov. Gelderland: Hoog Buurloo.

» » 134, regel 6 v. b.

Prov. Overijssel: Ommen, ♀ larve.

Prov. Gelderland: Lunteren.

Op bladz. 134, regel 8 v. b.

Prov. Noord-Holland: Sloterdijk,
Zeeburg (♀ larve).

» » 136, regel 5 v. o.

Prov. Limburg: Eygelshoven (alge-
meen); Heerlen, 1 ♀, Aug. 1917. De ovipo-
sitor overschrijdt bij dit exemplaar den voor-
vleugel met 2—3 mM.

» » 137, regel 6 v. o. staat Augustus; lees Juli.

» » 137, » 5 » » zeldzaam; lees zeldzaam.

» » 137. **Gamprocleis glabra**. Hoog Buurloo (Veluwe),
Juli 1918, 2 ♂♂, 2 ♀♀ (prof. M. WEBER).
Gerritsflesch (gem. Barneveld, Veluwe) 1918
(prof. M. WEBER); Lunteren (Veluwe) ♀, VIII
1918 (MAC GILL.).

» » 139, regel 13 v. o.

Prov. Gelderland: Hoog Buurloo,
Lunteren.

» » 139, regel 11 v. o.

Prov. Noord-Holland: Overveen.

» » 139, regel 9 v. o.

Prov. Noord-Brabant: Grave.

» 1 141, regel 9 v. o. **Thamnotrizon cinereus**. Beschrij-
ving der larve (in Mei 1918 in aantal te
Heerlen en Welten (L.) op struikgewas).
Lichaam donkerbruin. De onderzijde geel-
groen. De kop is iets lichter bruin gekleurd.
Van boven strekt zich een breeden bruingelen
band, die begint op het voorhoofd, zich dan
over den schedel, over pro- meso- en meta-
notum en het geheele achterlijf begeeft, uit.
Pro- meso- en metanotum en het achterlijf
van boven met een smalle mediane gele
streep, die aan weerszijden door donkerbruine
gele streep, die aan weerszijden door donker-
bruine vlekjes wordt omzoomd. De achter-
randen der achterlijfsegmenten zijn smal, bruin
gezoomd.

De pooten zijn afwisselend licht en donker

gekleurd. De achterdij veelal met een lichten ring boven de knie.

Prov. Gelderland: Deelerwoud (Otterloo, gem. Ede) 1 ♂, VII 1918 (MAC GILL.). Hoog Soeren, ♀ 5 VIII 17, was in aantal aanwezig (v. D. WIEL.).

Prov. Limburg: Zuid-Limburg algemeen. Schin op Geul, 1 ♂, 1 ♀, 17 VIII 17. Maastricht, Kunrade, Ubachsberg, Shaesberg (WILLEMSE).

Op bladz. 145, regel 2 v. o.

Prov. Noord-Holland: Overveen, Amsterdam (door een open raam binnenvliegend ♀ (PINKHOR)).

» 147. **Pl. brachyptera** L. Een aan deze soort na verwante soort is *Pl. saussurcana* FREY (*abreviata* SERV.). Ze onderscheidt zich in hoofdzaak door de kleur van den voorvleugel, die in beide sexen eenkleurig geel of bruin is, terwijl deze bij *brachyptera* pekbruin is met zwarte vlekken en aan voor- en achterrand meest groen gezoomd.

Deze soort is algemeen op de bergweiden in de alpine zone der Vogezen.

148, regel 7 v. b.

Prov. Gelderland: Hoog Buurloo, Lunteren, Otterloo, Nunspeet, Barneveld.

Prov. Utrecht: Leersum.

» 148. *Pl. Rocselii* HAGENBACH. De variëteit, waarbij de lengte van de vleugels, het midden houdt tusschen het type en de var. *macroptera* wordt var. *prisca* ZACHER (= *intermedia* ZACHER, 1916) genoemd.

2 154, regel 14 v. b.

Prov. Limburg: Eygelshoven, Kerkrade, Hoensbroek (Boekbespreking Orth. Neerlandica door J. CREMERS, Maandblad, uitg. d. h. Nat. Hist. Gen. in Limb. jhr. 6, Juli 1917).

» 155, regel 3 v. o. staat Den; lees De. De WelEerw.

Heer E. WASMANN bericht mij, dat *Myrmecophila acervorum* alleen een palaearktisch-oostindisch verspreidingsgebied heeft, terwijl *Prenolopis longicornis* als gast heeft *Myrm. americana* SAUN. (= *prenolipidis* WASM.) en niet — *acervorum*.

Op bladz. 158, regel 7 v. o. staat Den, lees De.

» » 159, » 5 v. b.

Prov. Gelderland: Doetinchem, Lunteren.

Prov. Limburg: Eygelshoven.

» » 162, regel 2 v. b.

Prov. Gelderland: Otterloo, Lunteren.

» » 163 en v. In het Overzicht moeten de volgende soorten onder de rubriek Duitschland worden ingevuld. *Parapleurus alliaccus* X.

Blz. 164, regel 11^a v. b. in te voegen:

Staurognotus albicornis X.

Stenobothrus longicornis X.

Blz. 165, regel 15^a v. o. in te voegen:

Tylopsis thymifolia X.

Orphania denticanda X.

Isophya pyrenaea X.

Leptophyes punctatissima X.

Blz. 166, regel 1 v. o. staat 81; lees 87.

In de rubriek België moet worden ingevuld:

Dicstrammena marmorata X.

In de *Xiphidium dorsale* X rubriek Frankrijk moet worden ingevuld:

Dicstrammena marmorata X.

Blz. 166, regel 1 v. o. staat 40, lees 41; staat 47, lees 49; staat 81, lees 87; staat 69, lees 70.

Op bladz. 172, regel 6 v. b. staat 171, lees 169.

» » 172, » 9 v. o. » 171, » 169.

» » 173, » 1 v. b. » 172, » 170.

» » 173, » 7 » » 172, » 170.

» » 174, » 10 » » 172, » 170.